

LJUDSKI TEDNIK

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Naročnina: za celo leto . . . Din 50.— mesečno Din 5.—
za pol leta . . . „ 25.— za inozemstvo „ 80.—

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Breg 12.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisi se ne vračajo.
Oglašuje se računajo po tarifu. — Poštno-čkovni račun št. 13.236.

Razvoj na levo.

Novi režim je dva meseca v življenju in že se vidi, kar se ob podobnih prilikah vedno opaža: režim se razvija **na levo**, to se pravi na stran skrajne doslednosti. Kar se je zdelo objektivnim motrilcem še pred tedni nemogoče, je postalo dejstvo. Zaupniki gospoda Radića stopijo v ministrstvo in postanejo člani kabineta gospoda Davidovića. In to kot **najmerodajnejši** člani ministrstva, ker je od njih odvisna usoda režima. Naravno je, da bodo kontrolirali vsak najmanjši čin vlade in da se brez njihove vednosti in vsaj molčečega pristanka ne more zgoditi niti najmanjše pri osrednji vladi. Z drugimi besedami: Gospod Radić je gospodar naše države. Jasno je namreč, da bodo njegovi ministri odvisni za vsako pičico od njegove odločbe od slučaja do slučaja. Kajti, o tem mora biti že vse edino: **Radić je močna osebnost in ne bo dopustil, da bi kdorkoli na njegov račun ali na račun HRSS kaj delal brez njega.**

G. Radić pa ostane v Zagrebu, glavnem mestu svoje seljačke države in bo od tam kot nespodobni poglavar in voditelj hrvatskega naroda dajal svoje direktive ter po potrebi pošiljal urbi et orbi svoje za celo državo merodajne odločbe. Urbs je Hrvatska, orbis pa Jugoslavija.

Federalizem je toraj na pohodu. Ni dvomiti, da je gosp. Davidović s svojimi prijatelji unitaristično orientiran. Toda, če hoče držati svoj režim, mora delati v eni ali drugi obliki federalistično politiko in najmanj administrativno pripravljati federalizem. Zato smemo ponovno povdariti: Federalizem je na pohodu, četudi je g. Davidović predsednik centralne vlade. Gosp. Radiću, nekronanemu kralju vseh Hrvatov, se pa mora dati spričevalo, da je to **njegovo** delo, sad njegovega poguma, njegove spretnosti in doslednosti, skratka, plod njegove močne osebnosti.

Ob enem pa tudi sad hrvatske mentalnosti in hrvatske discipliniranosti. Kdo more to tajiti? V politiki treba gledati stvari kakršne so, pod nobenim pogojem pa se ravnati po nojevem zgledu.

Ni dvoma, da je slabost sedanjega režima v notranjih protislovjih, katera, prav malo je manjkalo, bi bila zrušila že pred dnevi in tedni sedanji režim. Ministrstvo je bilo takorekoč skoro vsak dan svojega kratkega življenja pred padcem. Poleg kapitola je ta pejska skala. Režim je visel na lasi nad to skalo. Danes je zgolj po Radićevi zaslugi režim videti zopet utrjen. Za koliko časa pa? To je seveda drugo vprašanje in zdi se, da je odgovor odvisen samo od g. Radića. Vse ostalo, kar tvori in navidezno drži današnji režim, je brezpomembno. V resnici je samo eden resnični nosilec režima in ta se piše **Radić**, ki je ob enem najskrajnejši federalist v celem vladnem taboru. Razvoj gre z dinamično silo v smeri njemu nasproti, **na levo**. To je naraven zakon in nihče ne more trajno žonglirati med unitarizmom in federalizmom. Odločba je mogoča samo za eno ali drugo. Le **popolna jasnost** reši naš državni problem, vsako neodločno kolebanje pa ga le še bolj komplikuje in postruje.

Stopili smo v odločilno fazo. Ne dvomimo, da vlada g. Davidovića stremi za kompromisno formulo, katera se bo tudi našla, ker je volja na obeh straneh dobra. Kompromis pa bo pomenjal le začasno rešitev, kar je istovetno s **podaljšanjem nejasnosti**. Taki problemi pa zahtevajo popolno jasnost, drugače ne pride do nobenega miru v državi. Ravno tega, **miru**, je pa treba. Tega dati državi in državljanom, je postulat prave državniške modrosti. — Qui vivra verra. — Kdor bo živel, bo videl, kaj še pride. Režim pa se krepko razvija na levo.

Vlada sporazuma.

Mi trdimo, da je sporazum mogoč med narodi, ako je v njih dovolj demokratičnega duha, smisla za skupne interese, odjenljivosti in moralne solidarnosti; in če so se sporazumeli v tem duhu najrazličnejši, plemensko popolnoma drugorodni narodi v imenu golih gospodarskih interesov, se bodo tudi Jugoslovani, ki jih veže med seboj veliko več. Sporazum se zdi nemogoč samo temu, ki ga noče, piše „Slovenec“.

To trdimo tudi mi. Sporazum je mogoč in do sporazuma mora priti. Eno pa bi radi vedeli in mislimo, da ima vsa jugoslovanska javnost pravico vedeti, ker gre za njene interese, kakšen naj bo ta sporazum in kdaj bo do tega sporazuma prišlo.

O sporazumu se je že mnogo govorilo leta in leta, največ pa se govorilo zadnje čase. Nikjer pa še nismo čitali in seveda najmanj v časopisju SLS, kako si naši politični voditelji zamišljajo vsaj glavne obise tega sporazuma.

„Slovenec“ naglašja smisel za skupne interese, odjenljivost in moralno solidarnost. To se jako lepo čuje, treba bi pa bilo, da nam očrta natančneje meje vsakega teh pojmov, predvsem pa, kar se tiče pojma odjenljivosti. Res je, da sporazum ni mogoč brez odjenljivosti ene in druge strani, treba pa je povedati, kako daleč sme in mora iti ta odjenljivost, ker so bile stranke, ki si prilajčajo danes pravico, da sklepajo sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci, izvoljene na gotovih programih, ki so si bistveno različni.

Treba je povedati, koliko misli popustiti ena ali druga stran od svojih programskih zahtev, da bo znala javnost presoditi vrednost sporazuma, ki nam ga napovedujejo. To je glavno.

Mi ne smatramo za sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci dogovora, na podlagi katerega se nekatere politične stranke sporazumejo n. pr. o razdelitvi ministrskih sede-

žev, o zasedbi gotovih važnejših uradniških mest s strankarskimi pristaši, o izrabi gotovih državnih fondov itd. To še ni noben sporazum in to nam še ne daje nobenega jamstva, da bomo res došli do pravega sporazuma med vsemi jugoslovanskimi narodi ali plemeni, ali jezikovnimi skupinami ali kakor že hočete imenovati Srbe, Hrvate in Slovence.

Ako se imenuje sedanja vlada vlada sporazuma, potem nam mora predvsem povedati, kak načrt si je ustvarila za ureditev vse onih spornih ustavnih vprašanj, ki tvorijo kamen spodtike eni ali drugi sedaj vladajoči stranki.

Tekom dolgih mesecev, v katerih sodelujejo v tesni zvezi te stranke, so se gotovo razčistili med njimi glede teh vprašanj pojmi, da bi lahko prišle pred javnost s konkretnimi predlogi. Javnost, t. j. volilci in vsi državljani kraljevine SHS so interesirani na tem, kakšen je dogovor med revizionističnimi strankami glede rešitve ustavnih vprašanj in ker gre za interese javnosti, je nujno potrebno, da se tak dogovor objavi, da more javnost presoditi, ali prija njenim koristim ali ne.

Če tega „stranke sporazuma“ ne store, potem je vse frazarjenje o sporazumu samo varanje javnosti, slepomišenje in zloraba ideje sporazuma za strankarsko-politične interese.

Politika, ki jo vodijo strankarski voditelji mora biti volilcem odprta knjiga, da lahko izrekajo svojo sodbo, ali odgovarja njihovemu čustvovanju in potrebam ali ne.

Vsi vemo, da nam je treba sporazuma. O tem ni dvoma. Govoriti pa o sporazumu, javnost pa puščati na nejasnem o tem, kako ga v njenem imenu izvajajo, pa se ne pravi delati za sporazum.

Javnost hoče vedeti, kako si SLS zamišlja uresničenje svojega avto-

nomističnega naziranja, kako ga misli spraviti v sklad z Radićevim republikanizmom in Davidovićeve unitarizmom. Javnost hoče vedeti, kakšno upravo ji hočejo dati njeni politični voditelji, ker je to v najtesnejši zvezi z njenimi gospodarskimi interesi. Javnost hoče vedeti, kako daleč more iti odjenljivost zastopnikov označenih treh naziranj, ker hoče pri tem sodelovati in vršiti svoje nadzorstvo. Javnost je naveličana negotovosti in hoče videti pred seboj jasno začrtano pot političnih voditeljev, da si bo znala uravnati svoje stališče.

Negotovost, v kateri jo puščajo politični voditelji, vzbuja nezaupanje in nezadovoljstvo, gotovo pa upravičen sum, da je tem političnim voditeljem beseda o sporazumu samo prazna fraza, s katero hočejo ribariti v kalnem.

Tudi mi priznamo, da je ustava spremenljiva, da mora odgovarjati zahtevam in potrebam večine državljanov, da je s tega stališča premostrivana ustava samo kos papirja, vedeti pa hočemo, kako in na kak način se naj izvrši izprememba, ker mora delo zastopnikov ljudstva odgovarjati težnjam tega ljudstva, ne pa njihovim osebnim ambicijam.

„Slovenec“ piše: „Sedanja vlada ta sporazum odločno hoče in vanj trdno veruje. Kjer je odločna volja, tam se najde tudi pot.“ Menimo, da bi bil že davno čas, da bi to pot našli in jo tudi pokazali. Dovolj dolgo jo že iščejo, kako to, da jo še niso našli, ako imajo res odločno voljo?

Pokažite načrt, na podlagi katerega so se sporazumele sedanje vladne stranke glede revizije ustave in notranje politične ureditve naše države in potem bomo govorili o tem, ali moremo sedanjo vlado res imenovati vlado sporazuma.

Sporazum.

V vprašanju vstopa Radićevih poslancev v vlado je nastal zastoj, ker se je vlada postavila na stališče, da se ne morejo prej razpisati volitve, dokler se ne spravi z dnevnega reda vprašanje iskrenega bratskega sporazuma, kakor pravi Davidovićevo demokratska „Pravda“.

Vlada je namreč prišla v sedanje težkoče ravno radi tega, ker sedanji blok vladnih strank glavnih načelnih vprašanj ni rešil že prej, kar smo kot pomanjkljivost politike tega bloka v našem listu že davno ožigosali. Vlada spoznava, da ji je trajno delo mogoče samo za slučaj, ako ugotovi prej vsaj načelno podlago za takozvani sporazum med Hrvati in Srbi. Zato je spravila vprašanje vstopa Radićevih poslancev v vlado v zvezi z vprašanjem tega sporazuma.

Res pa je, da ni bilo o tem niti govora, ko se je ustvarjal opozicijski blok in da je program tega bloka v toliko jasen, v kolikor se glavnega vprašanja sporazuma med Srbi in Hrvati sploh ne dotika.

Za mnenje Radićevih pristašev v tem oziru je značilen članek, ki ga

je pred dnevi prinesel zagrebški „Hrvat“ in ki pravi, da je bil ob ustvaritvi opozicijskega bloka dogovorjen z HRSS sporazum, ki popolnoma jasno določa, kaj je naloga bloka, ko pride na vlado. Ta program bloka, pravi „Hrvat“, je bil objavljen v celoti, objavil ga je g. Davidović v demokratskem klubu — povodom poslednje krize in objavljen je bil pozneje v časopisju. Sporazum temelji na tem, da se ima odstraniti režim nasilja, korupcije in nezakonitosti, a uvesti režim zakona in poštene uprave; predložiti se imajo najpotrebnejši zakoni kot invalidski itd., potem pa se ima vse pripraviti za volitve. Izrečno je rečeno, da ostanejo stranke ta čas vsaka na svojem programu.

V hrvatskih krajih pravi nadalje „Hrvat“, se še vedno pričakuje, kdaj bodo prišli na upravo ljudje, ki bodo popravili velika zla izza P. P. režima. Samo upanje v ta popravek in narodna disciplina sta pomirjevala ogorčenje in nezadovoljstvo, ki ju je izzval P. P. režim, a razen upanja doslej narod v hrvatskih krajih

ni občutil, da se popravljajo zla prošlega režima. Treba je čitati samo poročila „Slob. Doma“ iz vseh krajev o postopanju okrajnih predstavnikov, orožnikov itd.; treba je videti, kako se še dalje pašuje, postavljajo po občinah novi komisariji itd.; treba je poslušati uradnike, profesorje, učitelje, pa bo vsakemu jasno, da je novi režim dosedaj le malo uspel, a v mnogih smereh niti najmanje ni izvršil svoj program glede na reparacije nasilstev prejšnjega režima.

Take levite bere „Hrvat“ novi vladi. A na račun slovenskih ministrov pove tole: Imenovanja stalnih ravnateljev na srednjih šolah, pa tudi imenovanja v železniškem ravnateljstvu v Zagrebu bi se ravnatoko mogla izvršiti tudi pod prejšnjim režimom. Srbe in Slovence, ki jih je imenoval v žel. ravnateljstvu g. Sušnik, bi mogel imenovati tudi njegov predhodnik.

Vendar pa je vsakdo dobro razumei, pravi dalje „Hrvat“, ko se je ustvarjal blok, da je poprava Pašič-Pribičevih nedel nujen predpogoj za ustvaritev atmosfere pomirjenja in sporazuma. Vstop poslancev HRSS v vlado je imel služiti istemu cilju. Ko se je videlo, da ministrstvo brez članov iz hrvatskega narodnega zastopstva ne more izpolnjevati napram Hrvatom prevzete dolžnosti, so se odločili hrvatski zastopniki, da tudi sami vstopijo v vlado, tem bolj, ker so to tudi v Belgradu želeli, ne da bi stavili pogoja ugotovitve splošnega sporazuma.

Ta zahteva menja dogovor, ugotovljen povodom ustvarjanja bloka, predno je ta dogovor izvršen! Ako se upošteva, da so gotove stranke na podlagi tega dogovora došle na vlado, potem pričanja postajati to postopanje podobno postopanju z Markovim protokolom, tako da bi zavlačevanje vstopa HRSS v vlado postalo slično Pašičevemu postopanju napram hrvatskim poslancem, ki so čakali pred vrati skupščine.

Kmetijski kredit.

Pomanjkanje denarja in kredita postaja v kmetijstvu veliko bolj občutno kot pa v drugih pridobitnih stanovih, ki imajo na razpolago razne kreditne vire, do katerih pa je kmetu pot zaprta. Kmet je bil doslej navezan večinoma na samopomoč, ki je v normalnih časih znatno pomagala odpravi pomanjkanja kredita. Razvoj časa in sila razmer pa zahtevata, da se kmetu omogoči nabava čim cenejšega kredita in s tem seveda tudi osamosvojitve kmetij. stanu.

S tem vprašanjem so se že bavile prejšnje vlade in poročali smo svoječasno, da se namerava osnovati državna poljedelska banka, ki bi preskrbovala kmetom cenen kredit. Prejšnja vlada je že izdelala tozadavni zakonski načrt, ki pa seveda radi neprestanih notranjepolitičnih kriz ni mogel priti pred narodno skupščino.

Nadalje pravi tudi „Hrvat“: Kako pa se naj sporazum v hrvatsko-srbskem vprašanju skuje v nekoliko dneh? Ali obstoji morebiti samo hrvatsko vprašanje? Kaj pa s Slovenijo in drugimi deželami? Ali te ne igrajo nobene vloge? Ali so njihovi zastopniki pristali na sedanje ustavno stanje? Vsak pameten človek ve, da je vprašanje sporazuma vprašanje države SHS in da predstavlja težek problem, čegar rešitev more forsirati tudi oni, ki noče, da pride do sporazuma. „Sporazum ni golaž“, je rekel Radič. Samo golaž se more naročiti, kadar se hoče, in pripraviti, kakor se hoče, ker se dela tako iz volovskega kakor iz telečjega mesa.

S parlamentarnega stališča pa je ta zahteva nemogoča, pravi končno „Hrvat“, ker morajo dobiti stranke od naroda dovoljenje za sklepanje sporazuma. Stranke, ki hočejo sporazum, se morejo sporazumeti o tem, kako se bo šlo na volitve, ne morejo pa priti pred narod z gotovim sporazumom. O tej stvari je treba vprašati narod in delati po njegovih sklepih.

Tako „Hrvat“. Njegova pisava jasno kaže stališče Radičeve stranke napram sedanji vladi in zato smo jo tudi navedli, ker kaže odkrito smer pogajanj vlade z Radičevo stranko glede njenega vstopa v vlado.

Na drugi strani pa potrjuje naš očitek, kakor že rečeno, da sedanje vladne stranke ves čas, odkar so osnovale svoj blok, niso storile ničesar za ustvaritev skupne načelne podlage državnopravnega naziranja in da stoje one same, kakor tudi vsa javnost, še ravno tako pred neresnim problemom, kakor lansko leto ob tem času. Potrjuje ponovno izraženo našo trditev, da reševanje ustavnih problemov ni tako enostavna stvar, kakor so jo predstavljali voditelji SLS našemu ljudstvu in da bo še precej vode preteklo, predno bo mogoče govoriti o reviziji ustave.

Sedaj je ministrstvo za kmetijstvo vnovič sprožilo to vprašanje ter se je 12. in 13. septembra vršila v Belgradu anketa, ki so se je udeležili zastopniki vseh kmetijskih organizacij v državi, ki so že dan prej na posebnem razgovoru sestavili svoje predloge.

Anketa se je vršila pod predsedstvom ministra za kmetijstvo. Anketa je ugotovila, da se mora ves kmetijski kredit razdeljevati potom kmetijskih združnih organizacij.

Na podlagi tega načela so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Ustanovi se kmetijska kreditna centrala. Ali naj bo ta kreditna centrala osnovana kot zadruga ali kot delniška družba, se bo določilo kasneje.

2. Člani te centrale postanejo vse združne zveze in kmetijske gospo-

darske organizacije, kakor tudi država.

3. Ta osrednji kreditni zavod bo dajal vsakovrstne kredite: kratkoročne, osebne, obratne za daljšo dobo ter investicijske hipotekarne kredite. Predvsem se bodo dovoljevali krediti na kratek in srednji rok, za hipotekarni kredit je določena ena četrtina.

4. Osrednji kreditni zavod bo dovoljeval reeskomptne kredite, sprejemal hranilne vloge ter izdajal na podlagi dovoljenih kreditov zastavna pisma.

5. Upravljaj ga bo upravni in nadzorstveni svet, v katerem je zastopnikom kmetijskih organizacij zagotovljena večina. V nadzorstveni svet odpošlje kmetijsko ministrstvo svoje delegate in enega komisarja.

6. Krediti se bodo nakazovali samo potom združnih zvez in zadrug.

7. Vse združne zveze in kmetijske organizacije imajo pravico, da vstopijo v to organizacijo podeljevanja kmetijskega kredita.

8. Izposlovati se bo moralo, da dovoli Narodna banka temu osrednjemu zavodu za kmetijski kredit takoj izdaten reeskomptni kredit.

9. Istotako se mora doseči pri upravi poštne hranilnice, da bi tudi ta zavod dovoljeval kmetijskim organizacijam kredite. Dalje je treba poskrbeti, da se imenuje v nadzorstveni svet poštne hranilnice tudi zastopnik kmetijstva.

Maribor — slovenski!

Nedeljske občinske volitve v Mariboru so se končale s sijajno zmago Narodnega bloka. Volilna udeležba je znašala 69,34 odstotkov. Od 6622 volilnih upravičencev je glasovalo 4592 volilcev. Za zmago so se borile štiri skupine: 1. Narodni blok (SLS, JDS, NSS, NRS), 2. Socialno-demokratska stranka, 3. „Domača gospodarska stranka“ (Zagorski) in „Delavska lista“ (komunisti).

Od 41 mandatov je dobil narodni blok 32 mandatov. Od teh 32 občinskih mandatov odpade na SLS 15, na demokrate 8, na narodne socialiste 6, in na radikale 3 mandati.

Politični pregled.

Pogajanja vlade z radičevci.

Vstop radičevcev v vlado se pretekli teden ni izvršil, kakor se je napovedovalo. Vlada Ljube Davidoviča zahteva od Stjepana Radiča naj jasno in točno formulira svoje stališče napram vladi in kroni in pove, kakšen sporazum hoče, da se končno vendar prične z resnim sklepanjem tega sporazuma. Vlada zahteva, naj se prično takoj pogajanja za sporazum. Davidovičeva vlada hoče, da se najprej ustvari sporazum za rešitev notranjepolitičnih problemov, za ureditev medsebojnih odnošajev med vlado HRSS in da se šele poz-

10. Pri podružnicah poštne hranilnic (čekovnih zavodih) se naj takoj ustanove nadzorstveni sveti, v katerih naj bo zastopano tudi kmetijstvo.

11. Čimprej naj se oživetvori zakon od februarja l. 1922. o državni hipotekarni banki, da se tako omogoči kmetijstvu tudi v tem zavodu zastopstvo.

12. Vlada se naproša, naj za omiljenje bede poljedelcev čimprej nakaže osrednjemu združnemu savezu znesek 50 milijonov dinarjev, da se mu omogoči podpora kmetijstva.

Tekom razprave se je govorilo tudi o vprašanju združnega zakona ter se je pozval minister za kmetijstvo, naj čimprej ukrene vse potrebno, da dobimo enoten zakon za vso državo. Minister je obljubil, da bo skušal ugoditi tej želji ter bo v to svrhu sklical ponovno anketo v Belgradu zastopnikov združnih organizacij in strokovnjakov.

Glavni uspeh ankete pa je ta, da se je zavrglo načelo državne uprave in osnovanja posebne organizacije za podeljevanje kmetijskih kreditov in da se je sprejelo načelo, da bodi novi osrednji kmetijski kreditni zavod združna ustanova, ki naj deluje na podlagi že obstoječih združnih organizacij s pomočjo države in raznih drugih njenih gospodarskih ustanov.

Slovenska lista je dobila 2405 glasov od 4592 oddanih. Nemci so dobili 994 glasov in 4 odbornike.

Socijalisti, ki so pri zadnjih občinskih volitvah dobili 13 mandatov, so padli na 4 odbornike z 960 glasovi. Izvoljeni so: Ivan Favaj, profesor, Andrej Bahun, delovodja, Josip Ošlag, tipograf in Ivan Klančnik, skladiščnik. Dosedanji župan Grčar ni več kandidiral.

„Gospodarska stranka“ Zagorskega je dobila le 34. Katastrofalen je poraz komunistov, ki so dobili le 192 glasov in en mandat. Izvoljen je nosilec njihove liste, mizar Razboršek.

neje preide na volitve. HRSS pa je po svojih delegatih sporočila vladi ravno nasprotno stališče in zahteva, da se pred definitivnim sporazumom morajo izvršiti svobodne volitve, ki naj bi bile nekaj plebiscit naroda za federacijo ali za centralizem.

Kdaj vstopijo radičevci v vlado, je odvisno torej od tega, kako se bo pogajanje med njimi in vlado v tej smeri razvilo.

Stališče krome.

Kako stališče zavzema krona glede vstopa radičevcev v vlado, ni znano. Kralj se mudi na državnem

zlatih grof v zadnjem trenutku. Odprla je denarnico in stresla blesteče zlato v naročje.

Naenkrat ji zaveje mrzel pih zraka v obraz. Začudena dvigne glavo in zagleda vrata odprta. V največjem presenečenju potegne hitro svoje oči in nad denar ter čaka z utripajočim srcem, kaj bo prišlo. Čez nekaj hipov se prikaže v vratih gosposko oblečen mož, brez klobuka, z rano na roki in težko dihajoč. Zaprl je vrata in se vsedel, pogledal sopotnico z iskrecim očesom ter si ovil krvavečo roko s svojim žepnim robcem.

Prestrašena žena je skoro omedlevala. Brez dvoma je videl ta človek njene zlatnike ter jo hoče sedaj oropati in ubiti.

Teško hropeč in s krčevitimi potezami obraza je strmel vanjo, očitno pripravljen, da plane nanjo.

Naenkrat je izpregovoril: „Gospa, ne bojte se!“

Grofica ni odgovorila, ker ni mogla. Srce ji je burno bilo in v ušesih ji je šumelo.

Tujec je nadaljeval: „Nisem noben zločinec, gospa!“

Guy de Maupasant:

Na potovanju.

1.

V Cannesu se je naš železniški voz napolnil. Potniki so se kmalu seznanili in tako se je razvil splošen razgovor. Ko je vozil vlak mimo Tarascona, je nekdo pripomnil: „Tu je bil izvršen umor.“ In tako se je pričel razgovor o skrivnostnem morilcu, ki je že dve leti uganjal svoje zločine, ne da bi ga izsledili, ter od časa do časa pošlal brezskrbnega popotnika na oni svet. Vsa mogoča domnevanja so bila izražena in vsi so tekmovali med seboj v ostroumnih izjavah o skrivnostnem zločincu. Ženske so zrlle s strahom v temno noč, pričakujoč vsak trenutek, da bodo zagledale skozi okna divji boj oboženih mož. Poslušale so trepetajoč strahovite povesti sopotnikov, v katerih je seveda pripovedovalec igral vedno glavno vlogo ter v najizrednejših okoliščinah, z izredno prisotnostjo duha in pogumom znorelega človeka ali zločince, s katerim se je vozil ure dolgo v istem oddelku voza, preplašil, vrgel na tla

in zagrabil za vrat. Tu se je oglašil k besedi tudi neki zdravnik, ki se je vsako zimo vozil na jug. Pripovedoval je:

„Jaz nisem bil še nikdar v položaju, da bi mogel v taki dogodivščini pokazati svoj pogum, poznal pa sem žensko, ki sem jo nekdan zdravil in ki je doživela zelo čudovit, a obenem skrivnosten in ganljiv dogodek.“

Bila je Rusinja, grofica Marija Barnov, zelo odlična dama izredne lepote. Sami veste, kako lepe so, vsaj za francosko oko, Rusinje s svojim najljubkejšim noskom, s svojimi majhnimi usticami, s svojimi brezdanjimi sivomodrimi očmi in s svojo mrzlo, le preveč resno ljubkostjo! Izgledajo nekoliko pogumno in zapeljivo, nekoliko ponosno in milo, nežno in strogo, predstavljajo kratkoma mešanico, ki se ji francosko srce ne more ubraniti. Mogoče je seveda, da mi jih napravlja mikavne ravno razlika plemena in tipa.

Ker je grofica že leta bolehal na nezdatni boleznj pljuč, ji je svetoval hišni zdravnik, naj odide za dalje časa v južno Francijo, vendar pa ni-

kakor ni hotela zapustiti Petrograda. Ko pa se je v zadnji jeseni bolezzen nevarno poslabšala, je obvestil zdravnik o tem grofa Barnova, ki se mu je tudi posrečilo pregovoriti jo k takojšnjemu odpotovanju v Mentono.

V vlaku, s katerim se je vozila, je bila popolnoma sama v svojem oddelku, ker se je njena služinčad nahajala v drugem vozu. Žalostno je gledala skozi okno v mimo hiteča polja in travnike. Z žalostjo je mislila na to, kako osamljena in zapuščenost stoji v življenju, brez otrok, skoro brez sorodnikov, ob strani moža, ki jo ni več ljubil, ki jo je pogljal na drugi konec sveta, ne da bi jo spremljal, ravnatoko kakor se pošlje bolnega hlapca v bolnišnico.

Na vsaki postaji se je prikazal ob vratih Ivan ter vprašal po željah svoje gospodinje. Ivan je bil star slepo vdan služabnik preizkušene zvestobe.

Nastala je noč. Vlak je drvel z največjo naglico. Grofica ni mogla zaspati radi prevelike utrujenosti. Naenkrat se domisli, da bi preštela denar, ki ga ji je izročil v francoskih

posestvu v Beljah, kjer ga je pred dnevi posetil tudi ministrski predsednik Davidovič, ki mu je poročal o političnem položaju. Sodi se, da želi krona, naj bi radičevci pred svojim vstopom v vlado podali obvezne izjave o sporazumu s Srbi. Gre za to, da se najde nekak skupen državni program, na podlagi katerega bi se mogle razpisati volitve.

Notranji minister pri Radiču.

Radič ve, v kako veliki meri je vlada odvisna od njegove dobre volje in zato ne kaže mnogo prijenljivosti. Ve, da brez njega vlada pade in zato vstopa svojih ljudi v vlado noče prodati za vsako ceno. Radič tudi ne gre v Belgrad, da bi se pogajal z vlado, pač pa je vlada poslala v Zagreb notranjega ministra Nasto Petroviča, ki ima nalogo, pregovoriti Radiča k popustljivosti.

Začasen sporazum.

Režimski listi poročajo, da je ministrski predsednik Davidovič dobil

v avdijenci pri kralju pooblastilo za nadaljevanje pogajanj s HRSS o vstopu v vlado. Listi pravijo, da je v tako kratkem času nemogoče izvesti definitivni hrvatsko-srbski sporazum, da pa se bo našla za ta sporazum predhodna pogodna podlaga, na kateri se bodo nadaljevala pogajanja za definitivni sporazum.

Pogajanja v Zagrebu.

Notranji minister Petrovič se je v Zagrebu sestal z različnimi hrvatskimi politikami in seveda tudi s Stjepanom Radičem. Pogajanja menda niso ostala popolnoma brez uspeha, vendar pa končnega uspeha notranji minister ni dosegel. Baje se je našla oblika začasnega sporazuma, ki izgleda jako popustljiva, a se ogiblje načelnega vprašanja. Gre sedaj za to, ali bo vlada odobrila protipredloge, ki so bili stavljeni v Zagrebu, in kakšno stališče bo zavzela krona. Kakor kaže, bodo pogajanja med vlado in radičevci trajala še nekaj dni.

Politične vesti.

+ **Radič in sporazum.** Pod tem naslovom prinaša torkova „Samouprava“ članek, ki pravi med drugim, da je Radičeva tendenca skovati nek ad hoc sporazum z neznanim delom srbskega naroda samo iz Šumadije, čisto pa bagatelizira Srbe preko Drine. G. Radič misli, pravi „Samouprava“, da bo Srbija prepustila na njegovo milost in nemilost okoli tri milijone Srbov izven Srbije in dovolila, da nagnejo glavo pred njegovo mirotvorno seljaško republiko. Z zmago antante in Srbije so bili vsi Srbi za vedno osvobojeni tako iz Like, banovine, Korduna, Slavonije in Vojvodine kakor iz Bosne in Hercegovine, Dalmacije, Boke in Dubrovnika. G. Radič se moti, ako misli, da bi kak Srbijanec dovolil, da ostanejo njegovi bratje, ne samo srbski, temveč tudi hrvaški in slovenski, ki so se borili za svobodo, pod imaginarno oblastjo nekê hrvatske Radičeve republike. Radič je pozabil, zakaj sta se Evropa in Srbija borili in kdo je zmagal v vojni. Mi mu hočemo izbiti iz glave idejo „zveze med Hrvatsko in Šumadijo“, ker živi izven Šumadije tri milijone Srbov, milijon Slovencev, ki nočejo niti čuti o Radičevi republici. Razen tega je tudi veliko število Hrvatov, ki ravnotako mislijo, vendar pa radi Radičevega terorja te množice še niso došle do izraza. V istem zmislu je objavil tudi dr. Leopold Lenard v „Slov. Narodu“ 24. t. m. članek, ki pravi med drugim: „Ako se vsi Hrvatje strnejo v eno fronto, vsi Slovenci v eno fronto, strnili se bodo vsi Srbi v eno fronto. Srbov pa je v kraljevini 47 odstotkov. 40 let so Srbi delali na to, da osvobodijo in zedinijo Srbe, ki žive v Avstriji. Nemogoče je torej, da bi sedaj te Srbe mirno prepustili Hrvatom, muslimanom, Nemcem in Madžarom. To, kar

jim je bilo med vojno svečano garantirano od zaveznikov, ne bodo sedaj tako zlepa izpustili. Srbi ne bodo torej nikdar mogli glasovati za to, da del Srbov ostane pod tujimi gospodari. Brez Srbov je pa v skupščini nemogoča dvetretjinska večina.“ — Dr. Lenard prihaja do nastopnega zaključka: „Sporazum je mogoč samo po eni poti — po poti narodnega in državnega edinstva. Če so Hrvati in Srbi dva različna naroda, potem Srbi ne bodo hoteli biti pod Hrvati. Če so pa en narod pod dvema imenoma, potem je vseeno, če je uradnik Srb ali Hrvat, samo da je sposoben človek. Potem je vseeno, kako je država razdeljena in mogoče so tudi najboljše avtonomije.“

+ **Minister Petrovič in Radič.** Kakor znano, se je notranji minister Petrovič pogajal v Zagrebu z Radičem radi vstopa njegovih ljudi v vlado. „Slovenec“ je ob tej priliki prinesel razgovor svojega poročevalca z ministrom Petrovičem, ki je rekel med drugim: „S svojimi iskrenimi izjavami in vedenjem me je g. Radič popolnoma prepričal, da brezmejno ljubi Srbe, Hrvate in Slovence, ljubi veliko zgradbo, današnje dvomimo, in da bo s svoje strani storil vse, da čimprej prenehajo vse difference med nami v naši državi. Med nami ni danes nobenih zaprek, ki se ne bi dale lahko premostiti.“ Petrovič je nadalje izjavil, da ni nobenih težkoč za vstop radičevcev v vlado in da bo to vprašanje rešeno po povratku kralja v Belgrad. Glede volitev je izjavil minister Petrovič, da zanje ni nobene potrebe. Volitve bodo, kadar bo za to parlamentarna potreba. Sedaj te potrebe ni, dokler obstoji močna parlamentarna večina, ki podpira politiko, katero vodi vlada. Z izjavami ministra Petroviča,

Grofica še vedno ni ničesar odgovorila, ker pa se je nehote zdrznila, so se ji zblížala kolena in zlato se je vsulo na preprogo kakor voda iz cevi.

Začuden je zrl tujec na zlato dež in sklonil se je, da bi ga pobral.

Vsa preplašena je skočila mlada žena pokonci tako, da so padli tudi ostali zlatniki na tla. Hotela je planiti skozi vrata ven. Tujec je takoj razumel njeno namero, objel jo je s svojo roko ter potisnil na blazinasti sedež nazaj, rekoč ji, ko jo je držal z obema rokama:

„Poslušajte me: jaz nisem noben zločinec in za dokaz bom pobral to zlato ter vam ga vrnil. Toda izgubljen sem, zapisan smrti, ako mi ne pomagate preko meje. Več vam ne morem povedati. V eni uri pridemo na zadnjo rusko postajo, čez eno uro in dvajset minut zapustimo tla ruske države. Ako mi odrečete svojo pomoč, sem izgubljen in vendar nimam draga gospa, nobenega umora, nobene tatvine ne na vesti in nisem ničesar nečastnega storil. Na to vam prisegam. Več pa vam o tem ne smem povedati.“

Nato je pokleknil, pobral skrbno vse zlatnike in ko je ž njimi napolnil usnjeni mošnjček, ga ji je izročil, ne da bi izpregovoril besedico, nakar se je vsedel v nasprotni kot.

Za tem je nastala popolna tišina. Grofica se ni premaknila in je molčala, vendar pa si je polovoma opomogla od svojega obupnega strahu. Tudi tujec se ni premaknil, bled kakor mrljč je strmel nemo predse. Od časa do časa se je grofica hipoma ozrla nan: pri čemer je opazila, da je tujec kakih trideset let star, lep mož in da je videti kot vseskozi olikan človek.

Vlak je drvel dalje v noč. Lokomotiva je spuščala skozi temo od časa do časa ostre žvižge. Včasih je zaustavila svoj dir, potem pa zopet drvela s polno paro naprej. Naenkrat je pričel vlak voziti počasneje, par žvižgov — in obstal je.

Na vratih se je pokazal Ivan, da bi vprašal za povelja svoje gospodinjce.

(Dalje prih.)

kakor jih prinaša „Slovenec“, pa se ne strinja pisava Radičevega tiska, ki trdi in piše precej drugače, kar je razvidno zlasti iz pisave „Hrvata“.

+ **Imenovanja v šolstvu.** Pred dnevi so bila objavljena imenovanja novih šolskih nadzornikov, učiteljev itd. Prosvetni minister dr. Korošec je izvršil ta imenovanja po načelu: Danes meni, jutri tebi. Če bo dr. Korošec dolgo časa prosvetni minister, bo to načelo za njegove ljudi imelo dobre posledice, drugače pa bržkone slabe.

+ **Upokojitve in premeščenja uradništva.** Doslej smo čitali že mnogo ukazov nove vlade, s katerimi se vpoکوjujejo ozir. premeščajajo mnogoštevilni uradniki. Vpoکوjujejo se tudi taki, ki še niso doslužili polna službena leta. Vlada jih vsekakor smatra samo za politično nezanesljive, ker jih ne postavi radi morebitnih službenih pogreškov pred disciplinarno sodišče, ampak naravnost na cesto, za to, ker niso njeni politični pristaši. To niso balkanske metode.

+ **Mleko in med se cedita,** odkar ima Jugoslovanski klub štiri ministre v vladi, in sicer v pomnoženi

meri iz kmečkih žepov v blagajne centralističnih davkarjev. „Slovenec“ to priznava, pravi pa, da tega ni kriv finančni minister, niti finančni delegat v Ljubljani, pač pa so krivi demokrati davkarji, ki hočejo na ta način pokazati svojo moč in maščevanje zato, ker sede v vladi poslanci Jugoslovanskega kluba in ne demokrati. Radi te trditve naj se prepirajo s „Slovencem“ demokrati. Mi pa vprašamo, zakaj tigri SLS v vladi ne poskrbe, da se bodo davki iztirjevali v proračunani višini in zakaj sploh puste, da davkarje predpisujejo več, kakor je treba. Ako so znali drugod napraviti „red“, zakaj pa še tu ne? Ali ne morejo reducirati uporne davkarje in zapreti nekaj davkarjev. Tudi narobe lahko naredi; pa naj reducirajo davkarje in davkarje zapro, ako nočejo poslušati njihovih povelj, da se davkov ne sme preveč predpisovati in iztirjevati. To bi tudi odgovarjalo njihovim obljubam, da bodo davke odpravili. Sedaj imajo tudi moč, zato naj pokažejo, kaj znajo. In čimprej, zakaj, pri denarju se neha vsa ljubezen!

Domače vesti.

— **Vse p. n. naročnike, ki še niso poravnali naročnine za „Ljudski Tednik“, naprošamo, naj to čimprej store in se v to svrhu poslužijo poštinih položnic, ki so bile nedavno priložene našemu listu. Kdor potrebuje poštne položnice, naj to sporoči upravi „Ljudskega Tednika“.**

— **Spomnite se z darovi nesrečnih žrtev v polhograjski katastrofi!**

— **Pri občinskih volitvah v Mengšu,** ki so se vršile v nedeljo, je dobila SLS 101 glas (6 odbornikov), lista malih posestnikov in delavcev 69 glasov (5 odbornikov); gospodarska napredna lista 45 glasov (3 odbornike); obrtna delavska lista 36 glasov (2 odbornika); splošna nepristranska lista pa 24 glasov (1 odbornika).

— **Volitve v Rogaški Slatini.** V nedeljo so se vršile v Rogaški Slatini občinske volitve. Oddanih je bilo 106 glasov. Zdraviliška lista je dobila 38 glasov (3 mandate), gospodarska 35 glasov (2 mandata), in neodvisna domača lista 33 glasov (2 mandata). Odbor je popolnoma slovenski.

— **Prekinjenje šolskega pouka.** Minister prosvete je odredil, da smejo na osnovnih šolah po deželi, kjer morajo tudi otroci pomagati pri spravljanju poljskih in drugih pridelkov, ob času najmujejšega dela šolska upraviteljstva sporazumno z okrajnimi šolskimi sveti največ v izmeri 7 dni prekiniti redni šolski pouk. Izpadle šolske dni je nadomestiti ob šole prostih četrtkih, pri nerazdeljenem popoldanskem pouku po posameznih urah. O prekinitvah pouka, ki se dovoljujejo le v dobi od 1. septembra do 31. oktobra, se obvestiti vsaj tri dni prej okrajni šolski svet, kateremu je označiti tudi način nadomeščanja. Za daljše prekinitve je pravočasno prositi okrajni šolski svet, ki lahko rok podaljša do 14 dni.

— **Kmetijski tečaji v vojski.** Minister vojske in mornarice je odredil, da se osnujejo v vojski redni kmetijski tečaji, v katerih se bodo poučevali kmetijski predmeti, da se na ta način naš kmetijski narod, ki služi v vojski, pripravi na racionalno kmetijsko delo.

Gospodarstvo.

g **Razstava in semenj sadja v Kamniku.** Sadjarska podružnica v Kamniku priredi v dneh 5., 6. in 7. oktobra v Kamniku sadno razstavo, združeno s sadnim sejmom.

g **Živinski sejmi v Mariboru.** Živinski sejmi v Mariboru se bodo v naprej vršili zopet vsak drugi in četrti tork v mesecu, svinjski sejmi pa vsak petek. Prvi živinski sejem je bil 23. t. m.

g **Sadni semenj v Ljubljani.** Sadjarsko in vrtnarsko društvo namerava v zvezi z upravo velesajma prirediti meseca oktobra sadni semenj v Ljubljani, ki naj pripomore, da se sadna kupčija dvigne in privabi količkor mogoče veliko kupcev. Ta semenj se priredi seveda le v tem slučaju, če se pri glasi zadostno število prodajalcev, ki so pred vsem poklicani, da se zavzemo za to prireditve. Na semenj se imajo poslati vzorci namiznega sadja z navedbo množine in cene.

g **Zahteve vinogradnikov.** Na kongresu vinogradnikov 14. t. m. v Belgradu so bile soglasno sprejete resolucije, ki zahtevajo med drugim: 1. da se pri trgovskih pogajanjih z Avstrijo omogoči izvoz čimvečje množine našega vina v Avstrijo, brez ozira na alkohovitost, najmanj pa vsaj toliko, kolikor sme Italija uvoziti južnotirolskega vina v Avstrijo, to je 50.000 hl vina in 50.000 hl mošta proti ugodni uvozni carini (30 zlatih kron za 100 l); 2. da se upošteva težak položaj vinogradnikov tudi pri sklepanju trgovskih pogodb z drugimi državami in ne ukrene ničesar, preden se ne zasliši domačih vinskih producentov; 3. da se znižajo tarife za prevoz in za izvoz našega vina in 4. da se čimprej sklene sedanjim razmeram prikladen vinski zakon, ki bo nudil zadostne garancije za dobro kvaliteto naših vin.

g **Proračun kmetijskega ministrstva.** Pretekli teden je bil zaključen proračun kmetijskega ministrstva, ki določa za leto 1924-25. 120.1 milijonov Din rednih in 94.5 izrednih izdatkov, skupaj torej 214.6 milijonov Din. Po novem načrtu, ki je izročil finančnemu ministrstvu, zahteva sedaj poljedelski minister za proračunsko leto 1925.

in 1926. približno pol milijarde, torej še enkrat toliko. To povečanje je baje nastalo v prvi vrsti zaradi novih in izdatnejših kreditov za melioracije zemljišč.

g **Nov trgovinski zakon.** V pravosodnem ministrstvu izdelujejo načrt novega trgovinskega zakona. Posebna komisija že zbira potrebno gradivo ter začne z definitivnim delom, čim se dogotovi obligacijski del splošnega državlanskega zakona, ki je v tesni zvezi s trgovinskim zakonom.

g **Reforma čekovnih uradov.** Zagrebški „Hrvat“ je prinesel članek o čekovnih uradih v naši državi ter o njihovem prometu. „Hrvat“ dokazuje, da bi se morala centrala čekovnih uradov nahajati v Zagrebu, ker je to mesto tudi v čekovnem prometu prvo v naši državi. 30. VI. je na pr. imel Belgrad 800 čekovnih računov, Sarajevo 2500, Ljubljana 3800, Zagreb pa 3500, vložkov Belgrad 71 mil. Din, Sarajevo 50, Ljubljana 61, Zagreb pa 83, vplačil v juniju Belgrad 16.000, Sarajevo 37.000, Ljubljana 130.000, Zagreb 104.000, v dinarjih Belgrad 127 mil. Din, Sarajevo 169, Ljubljana 183, Zagreb pa 358 mil. Din. Nato dokazuje list važnost tega denarja za narodno gospodarstvo ter nespособnost vodstva čekovnih uradov v Belgradu, ki ni znalo niti organizirati čekovni promet v izseljenci v Ameriki. V upravnem svetu v Belgradu ne sedi niti en Slovenec niti en Hrvat, sploh samo en „prečanec“ iz Vojvodine. Sam „Trgovski glasnik“, organ belgrajskih gospodarskih krogov, je svoj čas predlagal, naj se vodstvo čekovnega prometa prenese v Zagreb, ker Belgrad ni mesto zato. Ta zahteva je stvar zakona in se mora počakati. Drugo pa je z zahtevo, ki se lahko ostvari takoj, da se namreč pri vsakem čekovnem uradu sestavi nadzorni odbor, ki bo imel pravico razpolagati z denarjem ter ga plasirati. List apelira na poštnega ministra, da zadosti zahtevi.

g **Za sadilce tobaka** je izdal finančni minister naredbo, da dobe lahko posojilo sadilci tobaka, ki so prijavi sadenje pristojni oblasti.

g Naš izvoz v Italijo. V prvi polovici letošnjega leta je bilo izvoženega v Italijo blaga v vrednosti 1 milijarde 800 milijonov dinarjev.

g Uvoz petroleja. Iz Beograda poročajo, da je imel finančni minister pred dnevi konferenco v upravi monopola, na kateri se je pretresalo tudi vprašanje nabave petroleja. Dr. Spaho stoji na stališču, da se nadaljno kupovanje petroleja od strani monopola ustavi, ter podeli prodaja petroleja privatnim osebam, ki bodo plačevale državi primerno takso.

g Novo posojilo državne hipotekarne banke. Kakor poročajo iz Beograda, se pogaja uprava državne hipotekarne banke z neko skupino švicarskih finančnikov glede najetja novega posojila, ki se bo uporabil za hipotekarne kredite. Zadnje posojilo so izčrpali v izredno kratkem času. Od novega posojila bo dobila belgrajska občina 20 do 30 milijonov dinarjev.

g Vinska kriza v Dalmaciji. Pred vojno se je produciralo v Dalmaciji ca milijon

hektolitrov vina, izvozilo pa se je letno ca 699.000 hl. Konzum Dalmacije same je dosegel približno 350.000 hl. Okoli 100.000 hl se je izvažalo v Bosno in Hercegovino ter ostale sosedne pokrajine. Za letos se računa, da bo preostalo zaloga vina še najmanj 200.000 hl.

g Naše zdravilne rastline. Trgovina z zdravilnimi rastlinami je pri nas organizirana najprimitivnejše; mogla pa bi nam dati lepe dohodke. Naš izvoz predlanskega leta nam je donesl 13.847.925 Din, lanske leto pa 33.906.760 Din. Dohodki bi se lahko dvignili do 100 milijonov, trebalo bi le nekatere naše zdravilne rastline bolj gojiti in skrbeti za izvoz.

g Izvoz krompirja, sladkorja in ječmena iz Poljske. Poljska centrala za regulacijo izvoza je naknadno dovolila, da se sme izvoziti iz Poljske 27 tisoč kvintalov krompirja, 103 vagone sladkorja in 180 tisoč kvintalov ječmena.

vzhodni Rusiji. Cene za žito so zaradi tega že začele padati.

r Toča pobila 160 tisoč piščet. V Rusiji so jajca znaten del ruskega eksporta. Izvažajo se ponajveč v Anglijo. V gubernijah Smolensk in Jaroslavl se nahaja največ perutnine na svetu. Nedavno pa je zadela obe guberniji velika katastrofa. Padala je toča, debela kot golobja jajca celi dve uri. Pri tem je bilo ubitih nad sto tisoč piščet, kar bo seveda neugodno uplivalo na izvoz jajc iz Rusije.

r Leteča bomba. Francoskim vojaškim oblastem se je posrečilo izdelati letalsko bombo, ki ima motor in propeler in ki jo je moči vreči z letališča. Baje lahko vodijo bombo brezžično v zaželeni smeri. Bomba pade na določeni točki na tla. Ker nima nobenega obtežja, jo morejo lahko spraviti tako visoko, da je ni mogoče več videti.

r Deset tisoč morilcev v enem letu. Zedinjene države imajo nov rekord. V preteklem letu je bilo v Ameriki prijeto 10 tisoč morilcev in deloma obsojenih. Ameriko je poplavljal val zločin-

cev, ki ogrožajo vse javno življenje. Iz tozadevne statistike je razvidno, da se število umorov, ki odpadejo na 100.000 prebivalcev zvišalo od 9 na 10,2 odstotka.

r Brezžični razgovor med Anglije in Avstralije. Nedavno se je posrečil poskus brezžičnega razgovora med neko angleško in avstralsko postajo. To je največja razdalja, na kateri se je moglo doslej razgovarjati potom brezžičnega telefona. Največja dosedanja daljavnost za brezžično razgovarjanje znaša okoli 3000 km. Zračna črta iz Anglije v Avstralijo pa znaša šestkrat toliko, namreč 18.000 km.

r Roparjeve cigarete. V Nemčiji okrajuje nekateri roparji svoje žrtve na sledeči način: Zločinec se približa človeku, pri katerem sluti denar, in začne z njim pogovor. Med govorom mu ponudi cigareto. Cigareta pa vsebuje močno omamno sredstvo, ki povzroči nezavest. Nezavest traja samo samo par minut, a ko se žrtev vzbudi, ni ne zločinca ne denarja nikjer več.

Gospodarski položaj Evrope.

Predsednik newyorške National City Bank Mr. Fr. E. Mischell, ki potuje v svrhu informacij po Evropi, je ob tej priložnosti, kakor poročajo listi, označil stališče Amerike z ozirom na evropsko gospodarstvo, zlasti pa glede investiranja ameriškega kapitala v Evropi.

Ugledni ameriški finančnik in ekonom je izjavil, da morajo veliki ameriški denarni zavodi, ki žele investirati svoje kapitale v inozemstvu, postopati zelo oprezno in polagoma. Amerika ima preveč kapitala, ki v tamošnjem gospodarskem življenju ne najde odgovarjajoče uporabe, vsled česar se mora ta kapital seliti v inozemstvo. Organizacija ameriškega denarništva pa je taka, da so veliki denarni zavodi odvisni od splošne volje svojih vlagateljev, katerim so odgovorni za izdane kredite, vsled česar pride pri dovoljevanju kreditov do izraza manj volja posameznikov investitorjev, ki pripadajo interesnemu krogu dotičnih zavodov.

To niso kapitalno močni posamezniki, ki nudijo kredite vladam in industriji, temveč so celota vlagateljev, ki pripadajo posameznemu zavodu.

Široke množice ameriškega občinstva, ki jo tvori ta celota vlagateljev, mora dobiti najprej zaupanje v gospodarske in politične razmere one dežele ali industrije, ki hoče dobiti kredit.

To zaupanje je začelo rasti stopnjama in zavzema vedno večji obseg. Praksa zadnjih let je začrtala pot, ki se je izkazala in ki bo ostala v bodočnosti merodajna za sodelovanje ameriškega kapitala. Na prvem mestu pridejo v poštev vladam in avtonomnim zastopstvom dovoljevanji krediti, ker je treba najprej pridobiti množice investicijskega občinstva za to, da bi se moglo financirati tudi posamezne zasebne inte-

resente in industrije potom državne ali bančnega jamstva.

Ureditev nemškega vprašanja v Londonu pomenja važen korak naprej, ki je naletel na popolno odobravanje ameriških finančnih krogov. Naravno je, da bodo še tuintam nastale težkoče. Mogoče je, da bodo one industrije, ki so do londonskega sporazuma živele mirno in varno, došle v težak položaj.

Nemško konkurenco bo gotovo občutila ameriška industrija, ker prihaja na bojišče pod zelo ugodnimi pogoji. Nemška industrija je predvsem oskrbljena z najmodernejšimi tehničnimi pridobitvami, plačuje nizke mezde ter ima delovni čas znatno podaljšan. Radi tega more nemška industrija producirati zelo poceni. Na drugi strani bo ameriška produkcija sirovin našla v Nemčiji dober trg za svoje sirovine, tekstilno blago in baker. Na kratko se more reči, da se je splošni gospodarski položaj znatno popravil vsled ponovnega delovanja Nemčije. To je popolnoma v redu, ker nikakor ne sme sredi konsolidiranih organizmov obstojati država, ki bi bila izključena iz gospodarskega prometa. V Nemčiji nastopa istotako ameriški kapital korak za korakom. Šele tedaj, ko bodo državne finance popolnoma urejene, bo dobila nemška industrija kredit in denar. Ves svet mora delati in producirati, nobena država ne sme osiromašiti ali biti izključena od produkcije. Čim večja je produkcija, tem večje je tudi blagostanje posameznikov.

Rusija je sedaj edina država, napram kateri zavzema sedaj ameriški svet rezervirano stališče. V današnjih okoliščinah še ni mogoče sklepati z njo ožjih gospodarskih odnošajev, ker še niso v njej nastopili zgoraj omenjeni predpogoji gospodarske in politične konsolidacije.

RAZNOTEROSTI.

r Silna vročina v Madridu. Sredi meseca avgusta je poteklo sto dni, odkar je Madrid brez dežja. Zadnji dež je padel 6. maja. Odtlej pripeka neprestano žgoče solnce. Posledice tega so seveda neprijetne. Drevje v parkih je golo, listje je odpadlo in pokrajina je sežgana ter napravlja vtis pozne jeseni. Tudi v ostalih krajih Španije vlada velika suša, katere je uničila letošnjo žetev. Kmetje se radi tega selijo z dežele v mesta, kjer iščejo za služka v industrijskih podjetjih.

r 50.000 ljudi utonilo. Na Kitajskem vladajo sedaj velikanske povodnji, ki so zahtevale ogromne človeške žrtve. Severno in

zapadno od Tientsina je nad 2000 mest, trgov in vasi pod vodo. Na tisoče beguncev beži proti Pekingju. V Kalganu je utonilo 4000 oseb. Opustošenja zavzemajo vedno večje dimenzije. Skupno število ljudi, ki so našli smrt v valovih, se čeni na 50.000, oškodovanih pa je več milijonov oseb.

r Srebrni denar za nakup žita v Sovjetski Rusiji. Ljudski komisar za finance je dal kovati srebrni denar po 50 kopejk v znesku 20 milijonov rubljev. Denar je namenjen za pomnožitev državnega kovanega denarja, da se z njim nakupi od kmetovalcev krušno žito letošnje žetve. Komisariat za trgovino hkratu objavlja, da dohaja žito letošnje žetve že na mestna tržišča v Južni in Južno-

Književnost.

G. Keller: Regina. Poslovenil dr. Joža Glonar. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila tiskarna J. Blasnik naslednikov v Ljubljani. — »Regina« je povest uboge služkinje, ki je postala žena visokega gospoda, zgodba o sicer poštemem zakonu, kojega slaba stran je bila edino ta, da zakonec nista poznala drug drugega in ki je zaradi tega žalostno končal. Dejanje se vrši deloma v Nemčiji, deloma v Ameriki. Opisano je tako živo, da knjige ne odložiš, dokler je nisi prebral. Prepričani smo, da bo povest tega znamenitega švicarskega pisatelja ravno tako ugajala, kakor jim je svoje dni njegov »Don Correa«. — Knjiga je lepa, obsega 92 strani in stane samo Din 5.— Izdajateljem je šlo za to, da s ceno izdajo omogočijo njeno nabavo najširšemu sloju našega naroda.

Zeleni kader. V založbi tiskarne J. Blasnik nasledniki v Ljubljani, izšla je ravnokar ljudska povest »Zeleni Kader«, ki jo je spisal Ivan Zorec, znan slovenski pisatelj. Povest je zanimiva, ker opisuje življenje in dogodivščine vojaških ubežnikov med vojno, ki so se skrivali po bosanskih

hostah, kot organizirani uporniki ter pripravljali s svojimi upornimi dejavnimi konec vojne. Naslovna stran knjige je lepo ilustrirana. Knjiga stane Din 14.— s poštnino 1.— Din več. Naroči se pri tiskarni J. Blasnik nasl. v Ljubljani, Breg 12. Naroči se lahko z dopisnico.

»Kmetijski koledar« za l. 1925. je izdala Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani, Janez Trdinova ulica 8. (Pisarna Zveze slovenskih zadrug). Koledar ima žepni format in prinaša 25 prvovrstnih razprav iz kmetijske stroke in iz vprašanj, ki so za kmetovalca posebne važnosti.

Tržne cene.

Živina. Cene živine, telet in prasičev dne 17. septembra 1924 v Ljubljani: Voli prvovrstni za kg žive teže Din 13.25—14, voli rejeni 12.50—13, voli za vprego 12—13, bikli rejeni težki 12.50—13, bikli lažji 10.50 do 12, hrvaški bušaki boljji 9.50—10, hrvaški bušaki navadni 8.25—9.50, krave rejene 8.50—9.50, krave klobasarice 7.25—8, telice 8.50 do 9, teleta težja rejena 18.50 do 19, teleta lažja 17—18, prasiči debeli 18 do 18.75, prasiči peršutarji 17—18, prasiči zaklani 23.50—24, plemenski prasiči za komad 7—12 tedenski 160—275 Din.

Nedvomni znaki

»Pravega FRANCKOVEGA: kavnega pridatka« in sicer: ime »Franck« in »kavni mlinček« izražajo se posebno na novi, rjavo-modrebeli etiketi za zabočke. — »Pravi FRANCK: z mlinčkom« je nenadkriljiv v aromi, okusu in izdatnosti. —

Priporoča se mizarstvo

ERMAN & ARHAR

St. Vid, nad Ljubljano 4.

za vsa stavbna in pahištvena dela. Stalna zaloga pahištva in tapetniških izdelkov. Cene nizke! Delo solidno!

Načrti in preračuni brezplačno.

PISALNE STROJE

najcenejše v specialni mehanični delavnici za popravo pisalnih, računskih in drugih strojev

LUDOVIK BARAČA, Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, I.

Barvne trakove, karbon-papir-indigo, ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprava vedno v zalogi.

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«. — Odgovorni urednik Fr. Jereb. — Tisk J. Blasnik nasl. v Ljubljani.

KAR NE VEŠ, VPRAŠAJ

Univerzalni Informativni Biro

»ARGUS«

Knez Mihaelova ul. 35. — Tel. 6-25

BEOGRAD

(Pasná Akademije Nauka.)

Ceneno češko perje!

1 kg sivega opuljenega perja 70 Din, na pel belo 90 Din, belo 100 Din, boljše 120 in 150 Din, mehko jak puh 200 in 225 Din, boljše vrsta 275 Din. —

Posilja vse carine prosto, proti povzetju od 300 Din naprej poštnine prosto. Vzorec zastoj. Blago se tudi zamenja in navše vzame nazaj. — Naročila samo na Benedikt Saehsel, Lobež št. 74 kot Plizna, Češkoslovaška. — Poštne pošiljke grede iz Češkoslovaške v Jugoslavijo okrog 14 dni.